

Muzaffer DİLEK

Emekli Vali ve Danıştay Üyesi

Benim Valilerim III

LÜTFİ FİKRET TUNCEL

1934 yılında Niğde'ye bağlı Bor ilçesinde doğan Vali Lütfi Fikret Tuncel, 1953 yılında Afyon Lisesini bitirdi. 1956-1957 öğrenim döneminde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olduktan sonra Niğde maiyet memuru olarak mülki idare amirliği mesleğine girdi. Sırasıyla Pozantı kaymakam vekilliği, Küre, İkizdere Hadim ilçelerinde kaymakamlık yaptı. 1968 yılında mülkiye müfettişliğine tayin oldu. 1975 yılına kadar İçişleri Bakanlığının çeşitli birimlerinde görev yaptı. Adana, Tokat, Konya, Sivas, Tekirdağ ve Aydın valiliği görevlerinde bulundu. Konya valiliği sırasında bu görevin yanında Konya belediye başkanı olarak görev yaptı. 2 Kasım 1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçildi. Yaş haddinden emekli oluncaya kadar bu görevini sürdürdü. 2021 yılında vefat etti.

Merhum Vali Lütfi Bey'le çok uzun süren mesleki ve hemşehrilik ilişkimiz oldu. Onunla olan mesleki anılarımı, tanışıklığımızın başlarından değil de bundan 5 yıl sonrasına denk gelen bir zaman diliminden başlayarak anlatmaya çalışacağım. Bunu, Suruç Kaymakamlığından başka bir ilçeye atanmam için kendisinden yardım talebimle başlatıp daha sonra Reşadiye'ye dönerek yapacağım.

Reşadiye Kaymakamlığından, 1980 yılının Ocak ayında, Suruç Kaymakamlığına atandım. Aynı kararnameyle Hilvan ilçesine Tayan Ataman, Bozova ilçesine ise Cengiz Horozoğlu atandı. Bu arkadaşlarla 57. Dönem Kaymakamlık Kursunu birlikte bitirmiştik. Reşadiye'deki görevimden geç ayrıldığım için Urfa'ya en geç gelen de bendim. Arkadaşlarla iki yıl süren zorunlu bölge hizmetini tamamlayınca, görevimize başka illerde devam etmek üzere atama karararnamesini beklemeye başladık. Kararname beklerken, Valimiz Erdoğan Cebeci, Bakanlıktan gelen son haberlere göre "Urfa'dan atanma

sırası gelen üç kaymakamdan birisinin bir yıl daha çalışacağını ve yaz kararnamesine dahil edilmeyeceğini, dolayısıyla göreve en son başlayan kaymakam olmam nedeniyle benim bir yıl daha Suruç'ta görev yapacağımı" söyledi. Bu açıklama bende şok etkisi yaptı. Suruç esasında sorunları çok olan bir sınır ilçesiydi. Belediye başkanlığı görevi de bana verilmişti. 12 Eylül Harekâtından sonra kurulan Bülent Ulusu Hükümeti döneminde sivil yöneticiler olarak kaymakamlar görevlerine devam etse de mahalli askeri makamlarla sürtüşmeler eksik olmuyordu. Dolayısıyla bu dönemin kendine

has sorunları ve olumsuz koşulları nedeniyle bir hayli de yorulmuş-tum. Suruç'ta göreve geç başla-mam ise benden kaynaklanan bir sebeple olmamıştı. Tokat Valisi Adil Kerimoğlu'nun göreve yeni başlaması, Dolayısıyla Tokat ilini tanıma aşamasında olması; ayrıca 1980 yılının koşulları içinde Re-şadiye'deki politik ve mezhepler arası dengelerin hassas bir nok-tada bulunması, benim görevden ayrılmamı geciktirmişti. Benim dışımda gelişen sebeplerle görev sürem uzatılmasının hakkaniye-te uyan bir tarafının olmadığı ka-naatindeydim. Geri planda kalan ve tarafımdan bilinmeyen başka sebeplerin olup olmadığı ise bilgi alanım dışındaydı. İlçenin, Suriye sınırına 6 km mesafede bulunma-sı, bölücü siyasal hareketliliğin az da olsa devam etmesi ve nüfus yoğunluğunun fazla olması gibi objektif ölçülerin dikkate alınma-sı halinde, görev süresi uzatılması gereken kaymakam ben olmamam gerekirdi. Nitekim sonuçta öyle oldu. İşin doğrusu ise üçümüzün de kararnameye girmesi gereki-yordu. Çünkü 12 Eylül'den önce, sıkıyönetim idaresine rağmen özellikle Suruç'ta ve Hilvan'da bölücü PKK terör örgütü tam bir kontrole sahipti ve biz o şartlarda göreve başlamıştık. Darbe öncesi dönemde "Benim görevim sınırdaki kaçakçılığı önlemek" diyerek Sıkı-yönetim Yasası'ndan doğan yetki-leri kullanmaktan kaçınan Seyyar Jandarma Tabur Komutanı Binbaşı (V.B), 12 Eylül askeri yönetimi sü-recinde ise her şeye karışır hale gelmişti. Askerler bu süreçte, en üst kademededen başlayarak sivil idareye karşı menfi bir tutum için-de olduklarından, mahalli askeri birimler de aynı çizgide hareket etmekteydiler. İzin verilse kayma-kamın işlerine müdahaleden de kaçınmayacakları anlaşılıyordu.

Nitekim bunu denemeye de kalk-tılar. Sonuç alamayınca öfkelerini kaymakam emrindeki sivil perso-nele yönelterek bedelini onlardan çıkarttılar. Belediye saymanı, yazı işleri müdürü ve fen işleri müdü-rünün 3 ay süreyle Suruç Ziraat Bankası oto garajında gözaltında tutup bu sürenin sonunda Diyar-bakır 7. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığına gönderilmesi ve burada ilk tutulmadan ilk ifadeyle serbest bırakılması tipik bir örnektir. Tek kusurları "Kaymakamın haberi olmadan Seyyar Jandarma Taburuna inşaat malzemesi ve-remeyiz." demeleriydi. İlçedeki kamu kuruluşları üzerinde örtü-lü bir baskı uygulandığı ise kamu görevlilerinin ikircikli ve tedirgin hareketlerinden anlaşılırdı. Kurum amirlerini sıkıyönetim görevlerini bahane ederek şu veya bu sebep ve bahanelerle garnizon komu-tanlığına çağrıldıkları da oluyordu. Suruç, 12 Eylül Darbesi öncesinde PKK terör örgütünün en etkin fa-liyet gösterdiği yer olduğundan, başlangıçta bu çağrılar daha çok güvenlik amaçlı olarak düşünül-dü. Daha sonra anlaşıldı ki paralel ida-re oluşturma çabasıymış. Bu arada Suruç Belediyesinden çeşitli inşaat malzemesi talepleri, milli eği-timden öğretmen tayinleri vs. be-nim açımdan can sıkıcı davranışlar göze batar hale gelmeye başladı.

Bu anlayıştan kaynaklanan so-runları ve sivil idareyle giriştikleri rekabet ve sürtüşmelerle işi nere-ye kadar götürdüklerini başka bir bölümde anlatacağım. Yani benim çalışma koşularım oldukça zor bir seyir izlemiş ve kararname bekler-ken bir de soruşturmaya muhatap olunca kaymakamlık ve belediye başkanlığı görevimde eskisi kadar verimli olamayacağım bir noktaya gelmiş ve ruhen yorgun düşmüş-tüm.

Her şeye rağmen Suruç'ta bir yıl daha kalabilirdim, ancak, isimsiz ve imzasız bir ihbar mektubuna daya-nılarak Vali Yardımcısı R.A tarafın-dan yapılan özensiz bir soruşturma-nın, ilçe halkı nezdindeki olumlu imajıma zarar verdiğini düşündüm. İhbar mektubunda yer alan iddi-aların tamamı evrak üzerinde ince-lemeyle anlaşılabilir şikâyet konuları olmasına rağmen, yani ta-nık dinleme gerek kalmadan kanıt-lanacak konular olduğu halde, vali yardımcısı tarafından 25 kişi dinle-nerek son derece kötü bir incele-me- soruşturma yapılmıştı. Benim açımdan sorun, elbette inceleme ve soruşturma açılması değildi. Bu-nun özensiz ve yanlış bir yöntemle yapılmış olmasıydı. İddiaların ta-mamına yakını dosya ve belgeler üzerinde yapılacak inceleme ile aydınlatılacak hususlardı. Daha da vahim olanı, tanık dinlenecek ne bir hakaret ne de başka bir şahsi şikâyet konusu mevcuttu. Gelinek noktada benim için görevin eski etkinliğiyle sürdürülemeyeceği idi. Sürdürülse de verimli olamazdı.

Meslek hayatımda üzüldüğüm bir-kaç olaydan birisi de bu inceleme -soruşturma işlemiydi. Belki de bu travmanın sonucu olarak va-lilik yaptığım yıllarda mülki idare amirleriyle ilgili hiç müfettiş tale-bim olmadı. Ayrıca kaymakamlarla ilgili iddialar için ilçelere muhakkik de göndermedim. Belgeler il mer-kezinde incelendi, keza tanıklarda burada dinlendi. Diğer işlemlerse yazışmalar yoluyla tamamlandı. Birkaç şikâyeti de bizzat inceledim. Burada amaç kimseyi korumak de-ğil, asılsız iddialarla kaymakamları görev mahallinde yıpratmamaktı.

Suruç'taki 2 yıllık mecburi hizmet süresini tamamlamam nedeniyle başka bir coğrafi bölgedeki ilçeye atanmama hukuken bir engel yok-

tu. Bu konuda Konya Valisi Lütfi Tuncel'den yardım istemeye karar verdim.

Lütfi Bey'le Tokat valiliği yaptığı sırada birlikte çalışmıştık. 1980 öncesinin sosyal ve siyasal anlamda kaotik bir dönemine denk gelen 2 yıllık görev döneminde görev yaptığım Reşadiye'de onu ve beni üzen hiçbir tatsız olay olmadı. Asayiş ve kırsal kesim altyapısı için gerekli desteği verdiği gibi sorumluluğu bana ait olmak üzere inisiyatif de tanıdı. Ben de açık, tarafsız ve adil görev yapma anlayışıyla hareket etmeye çalıştım ve kendimce bunda başarılı da oldum. Tabii bu benim görüşüm. Ancak bu ilçedeki görevimden ayrıldıktan sonra yaşanan geniş çaplı toplumsal olaylar bu kişisel görüşümü teyit etmiştir. Oysaki benim görev yaptığım 1977-1980 yıllarında ülke genelinde yaşanan olaylar göz önüne alın-

dığında Reşadiye'de hiçbir toplumsal olay yaşanmadı. Vali Bey'le 20 aya yaklaşan birlikte görev yapma dönemi, oldukça verimli ve huzurlu bir dönemdir. Lütfi Bey, kaymakamlara inisiyatif tanır ve onlara güvendiğini hissettirdi. Bu sırada benimle, vali-kaymakam ilişkisinin yanında, doğal hemşehrilik ilişkisi de mevcuttu. Biraz da bu nedenle tayin konusunda bana yardım edebileceğini düşündüm. Etmese de bir şey kaybetmezdim! Bir yıl daha görev yapmaktan öte. Hemen harekete geçtim. 1982 yılındaki telefon haberleşmesinin zorluğu ve yavaşlığı, bizim kararnamenin de çıkmak üzere olması nedeniyle Suruç'tan tayin isteğimi Vali Bey'e, Aksaray'da bulunan bir yakınım vasıtasıyla iletebildim. Yapılan görüşmede, "Kaymakamlar Kararnamesi'ne girmem için ilgileneceğini, iki gün önce olsa bu sırada Konya'da bulunan İçişleri Bakanı Selahat-

tin Çetiner'e doğrudan iletirdim." demiş. Dolayısıyla Vali Bey, atama konusunda bana yardım etti. Tayin yeri olarak Ilgın ilçesini istesem de bunun yerine Gazipaşa ilçesine çıktı.

Vali Lütfi Tuncel'le ilgili anılarım kamusal sosyal alan ayrımı yapmaksızın tamamı çok olumludur. Dostane ilişkilerimiz amir-memur, hemşeri, meslektaş, abi kardeş olarak ölümüne kadar da içten bir sevgi ve saygı çerçevesinde devam etti. Onunla olan veya onunla çalıştığım dönemdeki kaymakamlık anılarım benim açımdan güzel ve anlamlıdır.

Lütfü Tuncel, 1978 yılının hemen başında Adana valiliğinden Tokat valiliği görevine atandı. 1977 yılının Mayıs ayında başladığım kaymakamlık görevimin ilk altı aylık dönemi oldukça zor şartlarda devam etmişti. Daha önceki Tokat Valisi Mehmet Erdem Reşadiye Belediye Başkanı Kemal Tüfekçiye çok yakındı. Kemal Tüfekçi iyi bir insandı, ama sonuçta politik bir kimliği vardı. Vali Bey bu ilgiyi biraz abartırdı. İlk görev yerim olan Reşadiye'de çok basit sebeplerle ve bir miktar da politik çevrelerin etkisiyle Vali Bey'in benimle yıldızı barışmadı. Onun çok değer verdiği iki il müdürün yanlı hizmet anlayışlarına ve uygulamalarına itiraz ediyor olmam, Vali Beye farklı anlatılmış olmalıydı (!). Bana göre son derece politize olmuş bu müdürlere, biraz da gençlik idealizminin dürtüsüyle, aynı şartlarda olan köyler arasında ayırım yapılmasının yanlış olduğunu söylediğimde buna itiraz ederek Vali Bey'i işaret etmişlerdi. Vali Mehmet Erdem, bazılarını benim de bilmediğim birden çok sebeple bana karşı önyargılı ve özensiz davranırdı. Bunu da dışa yansıtmaktan kaçınmazdı. Reşadiye'de iktidara

yakın olan belediye başkanları ve köy muhtarlarını çok önemli toplantılar hariç Valilik Özel Kaleminde bekletmezken aynı hassasiyet kaymakamlar için gösterilmezdi. Belki de bu bekletilmeler bana tesadüf ederdi. Bundan emin değilim.

Türk siyasal tarihinde 11'lerin tartışmalı desteği ile kurulan Ecevit Hükümeti, kuruluşunun ilk ayında görevdeki valilerin çok büyük bir kısmını merkez valiliği kadrolarına atadı. Danıştay'da açılması muhtemel davalarda kanıt olması için Mülkiye Teftiş Kurulu bünyesindeki müfettişlerce tüm valiler hakkında değerlendirmeler yapıldı. Hazırlanan raporlara göre görevdeki valilerin büyük çoğunluğu Bakanlık merkezine alındı. Merkez valiliğine atanmayan az sayıdaki valilerden birisi de Lütfi Tuncel'di. Niksar ve Reşadiye'de, 1977 Haziran ayında yapılan seçimlerin öncesinde, meydana gelen olayların önlenmesinde yetersiz kalan Vali Mehmet Erdem de bu değerlendirmenin ardından Merkez valiliğine atandı.

Vali Lütfi Tuncel, Niğde'ye bağlı Bor ilçesindedi. Dolayısıyla hemşehriydik. Göreve başlayınca makamına giderek hoş geldin ziyaretinde bulundum. Vali Bey'in Reşadiye'ye yaptığı ilk ziyarette ona, önceki vali dönemindeki karşılama protokolünü uyguladık. Yani kaymakam, belediye başkanı ve İlçe müdürleri ile birlikte Niksar ilçesi sınırında karşıladık. Bu ziyaretten önceki dönemde uygulanan bu karşılama biçimi onu hayli şaşırtmış olmalı ki ilk ve son oldu. İsraf ve gösterişten başka hiçbir özelliği olmayan bu uygulamaya Vali Lütfi Tuncel son verdi. Onun karşılanma şekli çok sade idi. Vali Bey, Reşadiye'ye gelince kendisini Kaymakamlık önünde karşılar, birlikte makam odasına çıkar, sonra sırasıyla adliyeyi, belediyeyi,

devlet hastanesini, emniyet ve jandarmayı birlikte ziyaret ederdik. Bu karşılama ve ziyaret düzeni yaklaşık 2 yıl aynen bu biçimde devam etti. Vali olarak görev yaptığım yıllarda benim uygulamam da bu şekilde oldu. Yani Lütfi Bey'in uygulamasını aynen devam ettirdim. Masraflı ve zaman kaybından başka bir şey olmayan saçma karşılama törenini kim başlatmıştı ve Vali Mehmet Erdem'den öncesi var mıydı, araştırmadım. Araştırmayı gerektirecek bir şey yoktu. İlçe merkezine 30 km olan sınırda vali karşılamak zaman, iş ve yakıt kaybından başka bir şey değildi.

Kaymakamı olarak görev yaptığım 20 aylık süre içinde Vali Lütfi Tuncel'in ne bir ikazına ne de rahatsızlık verecek herhangi bir söz ve davranışına maruz kaldım. Valilik Makamına çözümü basit sorunlar taşınmadığı ve ilçedeki işler iyi yapıldığı sürece kaymakamlara fazla karışmazdı. Yani normal şartlarda sorun yaratmamak kaydıyla kaymakamlara geniş inisiyatif tanırdı. Bu yönüyle en beğendiğim valilerim arasında yer alır. Mütevazı tarafı ve insan ilişkilerindeki samimiyeti hemen göze çarpardı.

Onun maiyetiyle olan sosyal ilişkilerindeki samimiyet ve içtenliğine bir örnek olması bakımından bir anımı anlatmak isterim. Vali Bey ve eşinin, daha biz onlara hoş geldiniz ziyareti yapmaya fırsat bulamadan, yani ziyaret kabul edip etmedikleri konusundaki tutumlarının ne olduğunu öğrenmeye çalışırken, önce onlar ilçede bizi ziyarete geldiler. Bu beklenmeyen ziyaretle ilgili duygu ve düşüncemi anlatmadan önce, ziyaret konusuyla ilgili kısa bir analiz ve değerlendirme yapmak isterim.

Kaymakamlık yaptığım yıllarda, valilere, makamlarında yapılan resmi

hoş geldin ziyaretinin dışında, ayrıca eşlerle birlikte vali konutunda hoş geldin ziyareti yapıp yapılmayacağı noktasında hep ikilemede kaldığımı söyleyebilirim. Lütfi Beyden önceki valinin, daha önce değindiğim, olumsuz tutumundan dolayı bu tereddüdüm daha da pekişmişti. Kaymakamlar bir ilçeye tayin olduğunda görev gereği olarak, valileri, makamında ziyaret edip kendilerini takdim ederler. Bu hem görev gereği hem de teamülü bir davranıştır. Ancak kaymakamların eşleri ile birlikte vali konağında, vali ve eşine benzer bir ziyareti yapıp yapmamaları konusunda uygulama birliğinin olduğunu söylemek güç. Bazı valiler tarafından buna zemin hazırlanırken, bazılarının da bu konuda negatif tutum takındıkları bir vakıdır. Bu nedenle kaymakamlığım sırasında eşimle birlikte vali ve eşine, hoş geldin ziyareti yapmadım. Böyle bir teamül de yoktu sanırım. Dolayısıyla valiler ve eşleri tarafından, ziyaret zemini hazırlanmamışsa, yani davet yapılmamışsa eşimle birlikte hoş geldin ziyareti yapmak üzere randevu talebinde de bulunmadım. O yıllarda diğer meslektaşlar ne yaptı, bilemiyorum. Muhtemelen ziyaret edenler olduğu gibi ziyaret istekleri mazeretle geçitirilenler de olmuş olabilir. Bu arada, vali konutunda gidilmek suretiyle eşli ziyaret yapılmasını bekleyen vali eşlerinin olabileceğini de göz ardı etmemek gerekir. Velhasıl zor bir durum. Bu konuda inisiyatif valilerdedir. Ne gariptir ki benim çalıştığım 10 validen sadece üçünün eşi yanındaydı. Bundan dolayı da uygulamanın ağırlık noktasını gözlemlene fırsatım olmadı.

Vali ve eşini ziyaret etme konusundaki oldukça pratik ve yerinde bir uygulamayı Antalya Valisi Saffet Arıkan Bedük ve eşi Hanımefendi

Lütfü Tuncel, meslek mensuplarıyla görev ilişkileri sırasında ve özel alanda sevgi, saygı ve sorumlu davranışı önde tutar ve bunları önemserdi. Ayrıca meslek mensuplarıyla empati yaparak ilişki kurmaya çalışırdı. Dolayısıyla ast- üst ilişkilerinde insani davranışları hep öne çıkardı.

yapmıştı. Vali Bey ve eşi, 1982 yılının şubat ayında göreve başlar başlamaz ilçe kaymakamlarını ve ildeki vali yardımcılarını, eş ve çocuklarıyla birlikte vali konağına yemeğe davet ettiler. Böylece hem meslektaşlar ve eşleri birbirini tanıdı, hem de Vali Bey ve eşiyle resmen tanışıldı. Böylece benim tanık olduğum en rasyonel yol izlenerek “Vali ve eşi ne ikametgâhlarında hoş geldin demek için gidilse mi gidilmesemi?” tereddüdü ortadan kaldırılarak bu belirsiz duruma gayet akılcı ve toplu bir çözüm getirilmiş oldu.

Valilik görevinde bulunduğum yıllarda ben ve eşim ‘hoş geldin amaçlı’ ziyaret beklentisi içinde olmadık. Meslektaşlarımdan eşleriyle birlikte vali konutuna, ziyaret amacıyla gelenler de oldu, gelmeyenler de. Bunlar hiçbir zaman üzerinde durulan konular olmadı. Ziyaret yapıp yapmama tamamen onların inisiyatifinde kaldı. Ancak belli dönemlerde çeşitli sebeplerle il merkezinde yapılması gereken resmi toplantılara kaymakamlar

çağrılırken, onların eşleri de eşim tarafından davet edilerek vali konutunda misafir edildiler. Bazen de akşam yemekleri meslektaşlar ve eşleriyle birlikte yenildi. Özetle meslek mensuplarıyla görüşme ve ziyaret arzuları tamamen onların tercihine bırakıldı.

Bugünkü bulunduğumuz yerden bakınca mesele kolay gibi gözükabilir. Denilebilir ki valilik özel kaleminden veya vali konutundan randevu istenir ve talep kabul edilirse ailece ziyaret yapılır, talep kabul edilmezse gidilmez. Bu bir bakıma doğru; ancak kaymakamlık mesleğin başında o kadar da kolay değil (!) Tabii ille de ziyaret edeceğim diye adeta kapıya dayanan bir yapıda değilseniz. Bu konuda açılım yapma görevi valilere düşer. Bazı valiler bu ziyareti beklerken, bazıları da bu konularda oldukça mesafelidir. İki anlayışa da değişik ilçelerde tanık oldum. Bence ikisi de doğru. Bu konuda çoğunlukla valilerin tutumu belirleyici olmuştur.

Ara verdiğim yerden devam edersem: Lütfü Bey, Tokat’a atanınca Valiliğe, hoş geldin ziyaretine gittim. Daha sonrasını da takip etmedim. Yani Vali Bey evli mi, bekar mı, eşi yanında mı? Araştırıp öğrenmedim. Dolayısıyla ailece Vali Bey ve eşini, Tokat vali konutunda ziyaret etmek aklıma gelmedi. Belki de rahatsız edilmemeleri gerektiğini düşündüm. Ayrıca önceki vali ile yaşadıklarım beni ihtiyatlı hareket etmeye sevk etmişti. Her neyse... Bilgisizlikten mi, ilgisizlikten mi bilemiyorum sonuç itibarıyla ziyaret işini ihmal etmiştik. Doğru veya yanlış sonuçta Vali Bey ve eşini resmi konutlarında ziyaret için bir teşebbüsümüz olmadı. Buradaki ekstrem durumu bir yana bırakırsam diğer illerde yaptığım kaymakamlık görevlerim sırasında da çağrılmadıkça hiçbir

valinin konutuna, ailece ziyarete gitmedik. Genel davranışımız böyle olsa da Tokat’taki durum farklı idi. Bizler, Vali Bey ve eşiyle hemşerilik ilişkimiz olduğundan biraz daha özenli ve dikkatli hareket etmemiz gerekiyormuş. Bu ihmalkarlığın bedelini bir miktar mahcubiyet duygusu yaşayarak ödedim.

Görev gereği olarak İlçe merkezi dışında bulunduğum bir sırada, Vali Bey ve eşi önceden haber vermeden kaymakamlığa gelmişler. Benim orada olmadığımı öğrenince, Karakol’daki nöbetçi polise eşimi aratarak beni sormuş ve nerede olduğumu öğrenmek istemiş. Eşim de telefon eden emniyet mensubuna “iş için köylere gittiğimi” söylemiş. Çok geçmeden Vali Bey ve eşi Mehpare Hanımefendi, kaymakam lojmanına gelerek eşime konuk olmuşlar. Onunla bir süre oturup sohbet etmişler ve kahve içip selam bırakarak ayrılmışlar. Akşam eve döndüğümde eşim, bu ziyareti anlatınca ilk anda kötü hissettim. Bu konuda ne yapmam gerektiğini düşündüm, ama o an çıkış yolu da bulamadım. Böyle ani ve habersiz konukluktan kendimce iki sonuç çıkardım. İlk aklıma gelenlerden birincisi, bana görgü kuralları uyarınca eksik bıraktığım bir görevin hatırlatılması olabilirdi! Bir diğeri ise hemşehriliğin bir gereği olarak samimi davranış olabilirdi. Vali Bey’in, önceden haber vermeden eşiyle gelmesi, bu ziyaretin sürpriz amaçlı olduğunu gösteriyor gibiydi. O yıllarda Aksaray ve Bor, Niğde’nin ilçeleriydi. Ben ve eşim Aksaraylı; Vali Bey ve eşi ise Borluuydu. Dolayısıyla ikinci ihtimal daha güçlü göründü ve bu ihtimal beni rahatlattı. Bu iyimser bakışla, biz de hemşeri meslektaş olarak kısa süre sonra gerekli randevuları alarak, Mehpare Hanımefendi’yi resmi konutunda ziyaret ettik. Ben

ayrıca mesai saati içinde olduğu için Vali Bey'i makamında 2. kez ziyaret ettim. Böylece hemşeriliğin gereğine göre hareket etmememin sorumluluğunu az hasarla atlatmış oldum . Yıllar sonra o Aydın Valisi iken biz de ailecek Didim'deki yazlık kampa gitmiştik. Bir akşam yine habersizce ziyaretimize geldi ve küçük bir ikramımızı kabul edip, diğer meslektaşları da benzer şekilde ziyaret etti. Demek ki meslektaşlarıyla beşerî ilişkilerinde protokol kurallarını bir yana bırakmayı tercih ediyordu. Ya da önemsemiyordu. Muhtemelen Reşadiye'deki ziyarette, mesleki, insani ve hemşehricilik duyguları ortaklaşmıştı!

Yıllar sonra Lütfi Bey ve eşi Mehpare Hanım'ı Şanlıurfa ve Afyonkarahisar illerinde görev yaptığım sırada, ayrı ayrı yıllarda konuk etme şansım oldum. Şanlıurfa'da 3-4 gün kalarak çevreyi de gezdiler. Afyonkarahisar'da ise 2006 yılının Eylül ayında Kuşadası'ndan Ankara'ya dönerken beni Valilikte; eşimi ise vali konutunda ziyaret ettiler. Valilikte çay içip sohbet ettik. Daha sonra benim kendilerine refakat etmeme şiddetle itiraz ederek önce mezun olduğu Afyonkarahisar Lisesini görmek, sonra de vali konutunda eşimi ziyaret etmek istediler. Onun içten ve samimi ısrarı üzerine isteğine uyup yanlarına mihmandar görevlendirerek Valilikte vedalaştık.

Lütfi Bey ve eşi, liseyi gezdikten sonra buraya oldukça yakın bulunan vali konutuna gitmişler. Önceden haberli olan eşim, onları kapıda karşıladığı sırada Lütfi Bey, gülerek "Hani galoşlar nerede?" demiş. Eşim de "Efendim, anlayamadım ne galoşu?" deyince, "Başka bir ildeki ziyarette vali konutuna girişte galoş giydiriliyor da o nedenle sordum." demiş. Eşim Lütfi

Bey'in esprisi üzerine "Efendim olur mu öyle şey, burası bizim özel mülkümüz değil ki." diyerek onları içeri buyur etmiş. Lütfi Bey, 17 yıl kesintisiz valilik görevinde bulunmuş eski bir meslek mensubu olarak ilk defa karşılaştığı durumu, bu şekilde karikatürize etmeye çalışmış olmalı.

Lütfü Tuncel çok sade bir insandı. Benim ilk altı aylık görev dönemimde tanık olduğum ziyafetleri göz önüne getirince ona, "yeme içme fakiri!" bile denebilirdi. İlçeye gelişlerinden birinde, beni de yanına aldı ve birlikte Reşadiye yakınındaki Zinav Gölü'nün çevresinde açılmaya başlanan yol çalışmalarını yerinde incelemeye gittik. Nasıl olsa inceleme sonrası Reşadiye'de birlikte yemek yeriz düşüncesiyle herhangi bir hazırlık da yapmadım. Gölün çevresinde açılan yol çalışmalarını inceledikten sonra piknik alanındaki kızılçık ağacının altına oturduk. Biraz sonra koruma poli-

sine işaretle bir şeyler anlatmaya çalıştı. Vali Bey'in istedikleri aracın bagajından alınarak karton bir kutuyla önümüze bırakıldı. "Buyurun bir şeyler yiyelim." deyince, Hükümet Tabibi Dr. Oğuz Girişken ile birbirimizin yüzüne baktık ve bu davete bir anlam veremedik. Yer sofrasının başına oturunca, kutudan çıkartılmaya başlayan yiyeceklerin ekmek, helva ve soğan olduğu anlaşıldı. Bunlar Vali Bey'in öğle yemeği mөнüsüydü!

Bir başka zamanda da Reşadiye'nin Hafik ilçesi tarafında kalan (Tozanlı Bölgesi) köylerinde inceleme yapmak üzere Vali Bey'in geleceği bildirildi. Lütfi Bey, Almus ilçesi üzerinden Reşadiye'ye doğru yola çıkmadan önce beni aradı. Bulaşacağımız yeri de söyleyip öğle yemeği olarak "Domates, üzüm, peynir ve ekmek getirmemi" istedi. Bunun üzerine gerekli yiyecek maddelerini hazırlatıp paketleyerek buluşacağımız Sazak köyüne doğru yola

çıkıktım. Reşadiye – Almus arasında kalan dağ yolu olan ana yolda buluştuk. Yol kenarındaki çeşmenin başında Kaymakamlığın Land Rover Jeep'inin motor kaputunun üzerinde birlikte öğle yemeği yedik. Böylesine samimi ve rahatlatıcı yönleri olan ve bunu doğal bir şekilde yaşayan ve yansıtabilen bir insandı.

Lütfi Bey'in beğendiğim bir başka tarafı da ilçelere ödenek ve araç-gereç bakımından destek verip, emaneten yapılan kamusal işlerde kaymakamlara inisiyatif tanımasıydı. Bu kaynaklarla küçük çaplı altyapı işlerini yapan ve onaran idarecinin ilçede prestiji de artmış oluyordu. Bunun dışında ilçeyi kaymakam yönetmeli diye düşünen, güvenilen ve maiyeti üzerinde saygı uyandıran bir idareciydi. Idarecilikte üst makamlara güvenmenin önemini Reşadiye Kaymakamlığım sırasında iki valinin tavır ve tutumlarını yakından görüp yaşayarak mukayeseli bir biçimde öğrenmiş oldum.

Lütfü Tuncel, meslek mensuplarıyla görev ilişkileri sırasında ve özel alanda sevgi, saygı ve sorumlu davranışı önde tutar ve bunları önemserdi. Ayrıca meslek mensuplarıyla empati yaparak ilişki kurmaya çalışırdı. Dolayısıyla ast-üst ilişkilerinde insani davranışları hep öne çıkardı. Kendime göre geliştirdiğim ve iyi ki öyle yapmışım dediğim birçok mesleki uygulamaların temelinde onun etkisi vardır. Reşadiye'deki şansım veya şanssızlığım, zıt yönlerde beni etkileyen iki valiyle aynı yerde çalışmış olmamdır. Birisinden nelerin yapılmayacağını, diğerinden de nelerin yapılmasının iyi olacağını öğrendim. İlk görev yerimde yaşadığım bu deneyimlerden yararlanarak kendi yolumu bulmaya çalıştım diyebilirim.

Mesleğimin başında ve genç bir kaymakamken yaşadığım bazı olumsuzlukları (valilik yıllarımda) birlikte görev yaptığım meslektaşlara yaşatmamaya gayret ettim. Mülki idarede, dayanışmayı ifade eden bir benzetme vardır. Denilir ki, "Biz Arapkirliyiz". Bunun anlamı birbirimize karşı saygılı olmak ve birbirimizi sahiplenmek demektir. Ben de elimden geldiğince böyle davranmaya çaba gösterdim. Birlikte görev yaptığım mülki idare amirleriyle olan beşerî ve görev ilişkilerde empati yapmaya, geçmişte maruz kaldığım üzücü deneyimlerin benzerlerini onlara yaşatmamaya çalıştım. Bunlardan büyük bir çoğunluğu itibarıyla beklentilerimin karşılığını buldum. Bir gün onların yollarının da bizlerin geçtiği veya bulunduğu yerlerden geçeceğini söyleyerek, mesleki dayanışmanın önemine işaret etmeye çalıştım. Bu husustaki düşünce ve duygularımı onlarla sohbet ortamında sık sık paylaştım. Bu tarz mesleki yakınlık ve ilginin çalıştığım meslektaşlar üzerindeki olumlu etkilerini ve yansımalarını kamusal yaşantım bittikten sonraki yıllarda sıklıkla gördüğümü söyleyebilirim. Bazen arkadaşların, "Ne yaptın da birlikte çalıştığın idareciler senin hakkında hep olumlu görüşler dile getiriyorlar?" sorusuna karşılık olarak, "Kaymakamlığımda beni üzmüş olan davranışlardan uzak kalmaya çalıştım." yanıtını verdim. İşin özü de budur zaten. Kendimizi muhatabımızın yerine koymak ve onu anlamaya çalışmak. Bu konuda örnek aldığım valilerim ise zamana göre sırasıyla Lütfü Tuncel, Ziya Çoker, Erdoğan Cebeci, Yılmaz Türktekin ve Şaffet Arıkan Bedük oldu. Özetle beraber çalıştığım meslektaşlara amirlik yaparken, ağabeylik ve kardeşlik yapmaya da çalıştım diyebilirim.

Vali Lütfü Fikret Tuncel'le birlikte çalıştığımız dönemlerdeki görev ilişkimize gelince: Birlikte çalıştığımız 1978-1979 yıllarında, Tokat Vilayeti ateş çemberi gibiydi. Bu yıllarda Tokat'ın merkezinde bombalama sonucu 3 kişinin öldürülmesi, Niksar ve Artova savcılarının teröre kurban gitmesi dahil o yıllara göre önemli birçok toplumsal olayın meydana geldiği hassas bir dönem yaşanmıştı. Vali Bey toplumsal dengeleri ve il içi barışı koruyarak Tokat'ta başarılı hizmetler verdi. Onun görev yaptığı 20 aylık sürede bir idareci olarak gösterdiği basiretli tutum ve insan ilişkilerindeki barışçı tavrı, olayların genişleyip yayılmasını önledi. O, dönemin zor koşullarına rağmen, tarafsız ve hukuku önceleyen bir yönetim anlayışını hâkim kıldı. Bu arada, Tokat ili üzerinde kıskırtma çabaları had safhada iken Reşadiye'de de hiçbir ciddi olay olmadı. Alevi-Sünni kavgasının körüklendiği bu yıllarda önemli sayıda Alevi nüfusun yaşadığı ilçede, halkın birbiri ile dostane ilişkilerini, karşılıklı güven duygularını geliştirip korumaya çalışılmış ve sanırım başarılı da olunmuştu. En azından benim görev dönemimde toplumsal bir olaya fırsat verilmedi. Ancak görevden ayrıldıktan sonra ilçe bir süre boş kaldı. 22 Nisan'da Reşadiye'den ayrıldım. Bir ay bile geçmeden 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı sırasında öğrenciler arasında başlayan taşlı sopalı saldırılar ilçe merkezinde de devam etmiş ve ilçede ciddi boyutta tahribata yol açmıştı. Ben bu olayların görüntülerini Suruç'ta bulunduğum sırada televizyon haberlerinde izledim. Üç yıl boyunca özenle korunan toplumsal dengeler ve barış ortamı bu olaylarla ilk darbesini de almış oluyordu. Barışa yazık edilmişti. Üç yıl süreyle toplumun her kesiminden insanların özverili ve özenli tu-

tumu ile korunan toplumsal barış böyle hasara maruz kalmamalıydı, diye düşündüm. Reşadiye’de yaşanan bu olayın üzerinden 4 ay bile geçmeden ülke çapındaki benzeri olaylar gerekçe yapılarak emir komuta zinciri içinde 12 Eylül Askeri Darbesi yapıldı.

Vali Lütfi Tuncel, 1979 yılında Süleyman Demirel’in kurduğu azınlık hükümetince Konya Valiliğine atandı. Kendisini uğurlamaya gittiğimde, bana, “Bundan sonra da irtibatı kopartma, bir sorunun olursa beni ara.” dedi. Ben de “Teşekkür edip emirlerini beklediğimi” söyledim. Aradan iki yıl geçti. Suruç Kaymakamı olarak görev yaptığım 1982 yılında İlçe dışında olduğum bir sırada, Vali Bey’in aradığını ve tekrar arayacağını söylediler. Telefonla aradım, ama bağlantı kurmak imkansızdı. Alt paragrafta aktardığım anekdot yaşanmış bir haberleşme olayını anlatır.

1981 yılında mesai saatlerinde neredeyse her gün kayıt verdiğim halde yaklaşık iki ayı aşan süre içinde Aksaray’da yaşayan ailemle telefon irtibatı kurulamamış, bu vesileyle Suruç PTT Şube Müdürlüğüne yazdığım “...numaralı telefonun herhangi zaman ve saate bağlanmasını rica ederim...” şeklindeki ironi içeren bir yazı Milliyet gazetesinin özel bölümüne manşet olmuştu.” Bu yazı üzerine Mete Akyol “Suruç Kaymakamı Telefon Bekliyor” başlığı ile tam sayfa haber yapmıştı. Bu kısa anlatıya, haberleşmenin güçlüğüne anlatmak için değindim.

Bir gün sonra Lütfi Bey ikinci kez aradı ve “Mülkiye müfettişliği için İşçileri Bakanlığına başvurmamı, beni müfettiş adayı olarak önerdiğini, olumlu referans verdiğini” söyledi. Kendisine teşekkür edip hizmet sürem 1 yıl eksik olduğunu söyleyince, “O halde hizmet sü-

ren dolunca haberim olsun.” dedi. Vali Lütfi Bey’in eski bir kaymakamı için kendiliğinden başlattığı bu girişim, benim için çok değerli ve anlamlı bir jestti. Oysaki bu konularda mekanizma genellikle tersinden işler. Yani, mülkiye müfettişliğine başvuracak olanlar daha önce birlikte çalıştıkları valilerden destek isterlerdi.

Bir de Diyarbakır maiyet memuru olarak çalıştığım dönemde Vali Mehmet Karasarlıoğlu’nun verdiği takdirname dışında, kaymakamlık yaptığım 7 yıllık süre içinde görevimden dolayı ilk ve tek takdirnameyi de yine Lütfü Tuncel vermiştir.

Gazipaşa Kaymakamı olarak görev yaptığım 1983 yılının Kasım ayında, mülkiye müfettişliği için başvuruda bulundum. Bu başvuruyu telgrafla yaptım. Bunu yaparken çok sevip saydığım Antalya Valisi Yılmaz Türktekin’e haber vermezken; Lütfi Tuncel’i bir yıl önce verdiğim söz üzere arayıp “Mülkiye müfettişliğine giriş için başvurduğumu” telefonla iletтім. Normal olanı hâlihazırda birlikte çalıştığım valinin izin ve desteğini istememdi. Öyle yapmadım. Çünkü hem gitmek istiyordum hem de istemiyordum. Oğlumun eğitimi için mülkiye müfettişliğine gitmek isterken, eşim çalışmadığı ve Ankara’da evim olmadığı için yani ekonomik sebepler nedeniyle de gitmek istemiyordum. Dolayısıyla Lütfi Bey’e söz verdiğim için bilgi verirken, Vali Yılmaz Türktekin’den referans istemedim. (Yılmaz Bey daha sonra bana sitem etti ve müfettiş olabilmem için olumlu görüş yazdığını söyledi.) Müfettişlik için müracaat ettiğim sırada askeri idare, son bulmuş ve Anavatan Partisi seçimi kazanmıştı. Vali Lütfi Bey, bu kargaşa içinde benim müfettişliğimle ilgilenebildi mi bilemiyorum? O yıl ilk kez denenen sözlü sınavını

2. sırada kazandım. Çağrılan 19 kişiden 7’si elenmişti. İşin doğrusu o yıllarda mülkiye müfettişliğinin mesleki gelecek ve kariyerim bakımından önemli bir yer olduğunu yeterince bilmiyordum. Beni motive eden tek neden, oğlumun eğitimi için iyi şartlarda yapacak olmamdı. Mülkiye müfettişliğinin mesleki gelişme açısından önemini Teftiş Kuruluna girdikten sonra anladım.

1978 Yılında Reşadiye Kaymakamlığı sırasında başlayan sevgi ve saygıya dayalı bürokratik ve hemşehrilik ilişkisi, onun vefat ettiği 2021 yılına kadar devam etti.

Lütfi Tuncel, meslek camiasında sevilip sayılan bir idareciydi. Bana göre o, gerek meslek mensubu olarak gerekse insani yönü itibarıyla mülki idare camiasında hak ettiği saygınlığı kazandı ve korudu. Benim Merhum Vali Lütfi Tuncel’le 43 yıl süren görev ve dostluk ilişkilerime, onunla ilgili duygu ve düşüncelerime yukarıdaki satırlarda değinmeye çalıştım. Bir tek sözcükle “O çok iyi insandı. Ayrıca şefkatli ve hoşgörülü bir valiydi”.

Reşadiye’de göreve başladıktan kısa bir süre sonra kasaba politikacılarının şikâyet ve tahrikleriyle zor günler yaşamıştım. Bu süreçte neredeyse mesleğimden kopma noktasına gelmişim. Lütfi Tuncel zamanında mesleğimle yeniden bağ kurma fırsatını buldum. Kalan süreyi de severek çalıştım ve kendimce başarılı bir hizmet dönemi geçirdim. Pandemi döneminde yüz yüze görüşemedik. Zaman zaman telefon ettim. Ne yazık ki uzayan pandemi sürecinde bir daha bir araya gelemedik. Değerli Vali Lütfi Tuncel’e Allah’tan rahmet diliyorum. Işıklar içinde yatsın.

14 Ağustos 2024